

Regio Deal Parkstad Limburg

Partijen

1. de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mevrouw Carola Schouten, hierna te noemen: LNV;
2. de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw drs. K.H. Ollongren, hierna te noemen: BZK;
3. de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer drs. R.W. Knops, hierna te noemen: BZK;
4. de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw mr. drs. I.K. van Engelshoven, hierna te noemen: OCW;
5. de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media, de heer drs. A. Slob, hierna te noemen: BVOM;
6. de Minister van Justitie en Veiligheid, de heer F.B.J. Grapperhaus, hierna te noemen: JenV;
7. de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, mevrouw mr. drs. M.C.G. Keijzer, hierna te noemen: EZK;

Partijen genoemd onder 1 tot en met 6 ieder handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan en als vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, hierna gezamenlijk te noemen: 'Rijk';

8. de provincie Limburg, dan wel voor zover het bestuursbevoegdheden betreft, het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Limburg handelend in de hoedanigheid van bestuursorgaan, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer G.P.J. Koopmans en de heer A. Drippy, hierna te noemen: 'Provincie Limburg';
9. het op grond van de gemeenschappelijke regeling Stadsregio Parkstad Limburg (waaraan de gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld en Voerendaal deelnemen) rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam Stadsregio Parkstad Limburg, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heren R. de Boer en M. de Beer, hierna te noemen: 'Stadsregio Parkstad Limburg';

Partijen genoemd onder 7 en 8 hierna gezamenlijk te noemen: 'Regio';

Partijen genoemd onder 1 tot en met 8 hierna gezamenlijk te noemen: 'Partijen';

Algemene overwegingen

1. Het kabinet Rutte III erkent dat elke regio uniek is. Regio's hebben verschillende kenmerken waardoor elke regio behoefte heeft aan een eigen aanpak en afweging bij het aanpakken van de regionale opgave. De verschillende krachten en uitdagingen die specifiek zijn voor een regio vormen de basis voor een regionale opgave om de brede welvaart, leefbaarheid en economische kracht te bevorderen.
2. De regionale opgave heeft een meervoudig karakter en vergt een integrale aanpak op de verschillende opgaven. Doel is om door verschillende beleidskolommen heen te werken. Verder heeft de regionale opgave een gebiedsoverstijgende impact, waarvoor inzet op rijksniveau nodig is, maar die ook zorgt voor een vliegwieleffect.
3. Regio Deals hebben tot doel om de regionale opgave aan te pakken. Hierbij wordt samen gewerkt tussen vakdepartementen, decentrale overheden, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Voor de aanpak van deze regionale opgaven stelt het kabinet middelen beschikbaar uit de Regio Envelop.
4. Deze integrale en gezamenlijke aanpak is het onderscheidende karakter van de Regio Deals ten opzichte van reguliere beleidsinstrumenten.
5. Met de Regio Deal gaan Rijk en Regio een duurzaam partnerschap aan om de opgave die in de regio speelt gezamenlijk aan te pakken. Het ondertekenen van de Regio Deal is daarbij niet het einde, maar het begin van de samenwerking.
6. Regio Deals gaan om meer dan alleen de inzet van financiële middelen. Zij kenmerken zich ook door een sterke, continue inzet van alle betrokkenen, creëren nieuwe

samenwerkingsvormen en niet-financiële ondersteuning om de in de regionale opgave gestelde ambities en doelen te bereiken.

7. Regio Deals leveren daarmee een bijdrage aan welvaart in brede zin.
8. Met deze Regio Deal geven Partijen commitment aan een nieuwe manier van samenwerken. De Regio Deal is een 'coproductie' met bestuurlijke partners, waarbij het primair gaat om het samen oplossen van regionale vraagstukken. In dit samenwerkingsverband zullen Partijen wederzijdse afspraken maken over de aanpak van de regionale opgave, ieders (financiële) bijdrage daaraan en het gezamenlijk volgen van de voortgang. Partijen hebben de intentie om op reguliere basis samen te komen om de aanpak, bekostiging en voortgang te bespreken.
9. De in de Regio Deal gemaakte wederzijdse afspraken over ambitie, doelen, beoogde resultaten en inzet en aanpak zijn op initiatief van de Regio en in gezamenlijk overleg tussen Rijk en Regio tot stand gekomen en hebben niet als doel eenzijdig vanuit het Rijk voorwaarden te stellen en (financiële) consequenties te verbinden aan de uitkomsten.
10. De middelen uit de Regio Envelop worden beschikbaar gesteld als een decentralisatie-uitkering. De Financiële-verhoudingswet schrijft voor dat daarbij sprake is van beleids- en bestedingsvrijheid. De decentralisatie-uitkering wordt beschikbaar gesteld aan een openbaar lichaam dat aldus zelf de inzet bepaalt van de verkregen middelen.

Specifieke overwegingen

De regionale opgave

- De regio Parkstad Limburg heeft te maken met een complexe, meervoudige opgave in de vorm van achterstanden in de sociaal-fysieke leefomgeving en de ruimtelijk-economische structuur. De gevolgen van de mijnsluitingen in de jaren 60 en 70 doen zich in de regio Parkstad Limburg nog steeds gelden. Sociale en maatschappelijke structuren werden door het verdwijnen van de kolenindustrie de afgelopen decennia zwaar beproefd. Sinds de tweede helft van de jaren 90 wordt de regio geconfronteerd met een sterke bevolkingsdaling. Dit zorgt voor nieuwe regionale uitdagingen en transformatieopgaven op het terrein van wonen, onderwijs, voorzieningen en retail, economie, werken en veiligheid. Groei- en marktmechanismen die elders werken zijn in dit gebied niet van toepassing.
- De regio begint niet vanaf nul. Er is sprake van een 'nieuwe lente' in de regio. De afgelopen jaren is er al veel geïnvesteerd. De gemeenten in de regio Parkstad Limburg werken al geruime tijd samen om de regionale uitdagingen en transformatieopgaven aan te pakken. De regionale investeringsprogramma's als Internationale Bau Ausstellung (IBA) Parkstad 2013-2020, infrastructurele voorzieningen als de buitenring Parkstad en elektrificatie van het spoor Heerlen-Aken strekken tot voorbeeld. Op het niveau van de gemeenten zijn dit de realisatie van het Maankwartier in het centrum van Heerlen, de ambitieuze aanpak van de energietransitie, de innovatieve aanpak van de slechte woningvoorraad en retailvastgoed, de Brightlands Smart Services Campus. De afgelopen tijd is ook een impuls gegeven aan grensoverschrijdende samenwerking, en zijn onderwijs en de arbeidsmarkt meer aan elkaar verbonden.
- Tegelijkertijd heeft de regio Parkstad Limburg (250.000 inwoners) nog steeds een forse achterstandspositie ten opzichte van het Limburgs gemiddelde, zoals verwoord in de propositie van de Provincie Limburg ten behoeve van de Regio Deal Parkstad Limburg. De regionale opgave heeft een meervoudig karakter op thema's die met elkaar samenhangen en elkaar beïnvloeden. De regio heeft een bovengemiddeld negatieve score op indicatoren als leegstand en leefbaarheid, gebruik van sociale voorzieningen, afstand tot de arbeidsmarkt, veiligheid, gezondheid, teruglopend voorzieningenniveau, schuldenproblematiek en opgroeien in armoede.
- Dit leidt in de regio tot een 'poverty trap', die wordt gekenmerkt door problemen in de thuissituatie die samengaan met een beperkte participatie en weinig perspectief op werk. Dit zorgt ervoor dat meerdere generaties achter elkaar op het bestaansminimum leven. Deze problematiek concentreert zich in enkele specifieke wijken in de regio. Daarnaast staat ook de leefkwaliteit in een aantal wijken onder druk. Wijkbewoners, Verenigingen van Eigenaren, woningcorporaties, instellingen en lokale ondernemers – de zogenoemde Parkstad-coalitie – werken hierbij gezamenlijk aan een programmatische meerjarige aanpak, die bewoners perspectief biedt en waarbij het streven is om vanuit de huidige forse achterstandspositie het

gebied op de middellange termijn structureel naar het gemiddelde niveau van de provincie Limburg te brengen.

- In de Ontwikkelagenda Parkstad Limburg 2015 hebben de colleges van B&W van de Parkstadgemeenten een aanpak vastgelegd, die loopt via drie lijnen: een vitaal (een krachtig economisch profiel), leefbaar (aantrekkelijk leven) en sociaal (meer mensen doen mee) Parkstad Limburg.
- De aanpak van de regionale opgave waaraan met deze Regio Deal Parkstad Limburg een impuls wordt gegeven spitst zich toe op twee sporen, te weten (1) het verbeteren van de sociaal-fysieke leefbaarheid en (2) het versterken van de ruimtelijke en sociaal-economische structuur.
- Een wijkgerichte, integrale aanpak waar bewoners deel van uitmaken staat hierbij voorop.
- Bij de ontwikkeling van de aanpak, uitvoering en monitoring van de Regio Deal Parkstad Limburg worden regionale, nationale én internationale kennisinstellingen ingezet, bijvoorbeeld in de vorm van living labs. Bij de ontwikkeling en de uitvoering van de aanpak wordt daarnaast gebruik gemaakt van innovatieve transformatie instrumenten, zoals de Internationale Bau Ausstellung (IBA). Deze is door de Stadsregio Parkstad Limburg geïnitieerd, wordt ondersteund door de Provincie Limburg en voor de eerste keer in Nederland georganiseerd. Resultaten van IBA zijn niet alleen fysieke projecten, maar er wordt door tentoonstellingen, tijdelijke events, culturele projecten en social media ook gewerkt aan een nieuw zelfvertrouwen van Parkstad Limburg. IBA en de Regio Deal Parkstad Limburg versterken elkaar.
- De Regio Deal Parkstad Limburg is nauw verbonden met de ambities van geheel Zuid-Limburg. Enerzijds worden Zuid-Limburgse programma's, zoals de sectorplannen onderwijs en arbeidsmarkt en Trendbreuk in de Regio Deal Parkstad Limburg geïntegreerd, anderzijds fungeert deze deal als vliegwiel voor heel Zuid-Limburg voor thema's als de integrale gebiedsgerichte aanpak van achterstanden in wijken, grensoverschrijdende samenwerking en retail.
- In deze Regio Deal Parkstad Limburg wordt tevens invulling gegeven aan het verzoek van de minister van BZK in de brief van 19 november 2018 aan de colleges van gedeputeerde staten van Limburg en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten in de Stadsregio Parkstad Limburg om in de Regio Deal Parkstad Limburg procesafspraken op te nemen ter versterking van de intergemeentelijke samenwerking. In dat kader zullen de gemeenten kort na de zomer van 2019 een verkenning gereed hebben naar de mogelijkheden voor herijkte intergemeentelijke samenwerking, die vervolgens medio 2020 operationeel zal zijn.

Aansluiting bij nationale beleidsdoelstellingen

Het Rijk wil samen met de betrokken partijen in de regio Parkstad Limburg door middel van een samenhangende aanpak in de regio de achterstanden van het gebied aanpakken. Deze aanpak past bij de nationale beleidsdoelstellingen om onderwijsachterstanden te bestrijden, het perspectief op werk voor kwetsbare groepen te verbeteren, te zorgen voor voldoende gekwalificeerd personeel voor bedrijven, het woningaanbod te verbeteren en te verduurzamen, een aantrekkelijk, natuurinclusief en klimaatbestendig stedelijk gebied te realiseren, het bevorderen van de leefbaarheid in steden en dorpen, het vergroten van de veiligheid voor burgers, en het voorzien in en waar nodig versterken van de sociale infrastructuur. De Regio Deal Parkstad Limburg zal tevens een 'bouwsteen' zijn voor de Omgevingsagenda Zuid die in het kader van de Nationale Omgevingsvisie wordt opgesteld. Zo wordt de samenhang georganiseerd tussen de opgaven en ingebed in een brede gebiedsgerichte aanpak.

Urgentie

In de regio Parkstad Limburg hebben de werkzame coalities in de afgelopen jaren een goede basis gelegd om tot oplossingen te komen en onmiskenbaar is er vooruitgang geboekt. Tegelijkertijd geldt dat de omvang en complexiteit van de problematiek in het gebied van een zodanige orde zijn, dat – gegeven de inzet die nu al plaatsvindt – deze niet door de gemeenten in de regio alleen kunnen worden opgelost. De investeringen die met deze aanpak zijn gemoed gaan de slag- en draagkracht van de regio te boven. Hierbij past een langjarige betrokkenheid vanuit de Provincie Limburg en het Rijk.

Met de Regio Deal Parkstad Limburg wordt langs de sporen (1) sociaal-fysieke leefbaarheid en (2) de ruimtelijke en sociaal-economische structuur een noodzakelijke impuls vanuit het rijk en de regio gegeven om dit gebied vanuit een achterstandspositie structureel richting het gemiddelde van de provincie Limburg te brengen; een gezamenlijke aanpak van rijk, provincie, gemeenten, Stadsregio Parkstad, regionale instanties en marktpartijen, die een impuls en versnelling geeft aan de uitvoering van het brede investeringsprogramma in Parkstad Limburg en bewoners perspectief geeft op werk en inkomen en bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van deze regio om in te wonen, werken en leven. Binnen de twee sporen zijn op zes thema's extra inspanningen nodig, die met voorrang in de meest kwetsbare delen van Parkstad Limburg worden ingezet. De maatregelen die op grond van de thema's zijn voorzien dragen alle bij aan de leefbaarheid en verbetering van de brede welvaart in het hele gebied:

1. sociaal-economische structuurversterking (het aanpakken van onderwijsachterstanden, gezondheidsrisico's, en het verbeteren van het perspectief op werk voor kwetsbare groepen);
2. het toekomstbestendig maken, het verbeteren en het verduurzamen van het woningaanbod en een betere leefbaarheid;
3. meer veiligheid;
4. het realiseren van een kwalitatief hoog voorzieningenniveau en nieuw ondernemerschap;
5. het versterken van 'einen gemeinsamen Wirtschaftsraum' met Duitse partners (grensoverschrijdende samenwerking);
6. het versterken van de regionale centrumfunctie van Heerlen.

Bij deze impuls en versterking gaat het om extra financiële middelen, maar ook om met elkaar experimenten, pilots en proeftuinen in de uitvoeringspraktijk te starten, waarbij in samenwerking met het Rijk wordt bezien of eventuele knelpunten in wet- en regelgeving waar mogelijk kunnen worden opgelost, (vernieuwende) vormen van bewonersbetrokkenheid worden beproefd, en goede praktijken vervolgens op te schalen met specifieke aandacht voor het realiseren van ruimtelijke kwaliteit.

De ernst van de problematiek vraagt tegelijkertijd dat de regio werkt aan het versterken van de bestuurskracht in een herijkte intergemeentelijke samenwerking, die in 2020 operationeel moet zijn.

1. Ambitie, doel, beoogde resultaten en aanpak Regio Deal Parkstad Limburg

Artikel 1 – Ambitie

Partijen streven naar een duurzame, vitale en levenskrachtige regio Parkstad Limburg. Met behulp van de Regio Deal Parkstad Limburg, de middelen uit de Regio Envelop en de financiering uit de regio wordt een forse stap gezet om de huidige achterstandspositie van de regio de komende jaren weg te werken en toe te werken naar het Limburgs gemiddelde. Om deze ambitie te kunnen realiseren streven Partijen er gelijktijdig naar om de kansen die zich als gevolg van de ligging in de grensregio voordoen aan te pakken en de uitvoeringskracht in de intergemeentelijke samenwerking te versterken om te komen tot een regio die de regionale opgaven op eigen kracht kan aanpakken.

Artikel 2 - Doel

De Regio Deal Parkstad Limburg heeft als doelen de sporen (1) 'Versterken van de sociaal-fysieke leefbaarheid' en (2) 'Versterken van de ruimtelijke en sociaal-economische structuur', die zijn onderverdeeld in zes thema's. Gedurende de looptijd van deze deal vindt een versnelling en extra inzet op deze zes thema's plaats. Deze zes thema's dragen bij aan het realiseren van de ambitie om de achterstanden in het gebied aan te pakken en de leefbaarheid te verbeteren. Ze hangen onderling met elkaar samen en zijn met elkaar verbonden. Investerings in wonen en leefbaarheid zijn een aanjager voor investeringen in het sociale domein. De aanpak van ondernijning draagt bij aan een aantrekkelijk leefmilieu en veilig ondernemen en de versterking van de grensoverschrijdende samenwerking vergroot de kansen op de arbeidsmarkt. Goed onderwijs draagt bij aan beter perspectief op werk en de vraag vanuit het regionale bedrijfsleven, en het versterken van de regionale centrumfunctie van Heerlen draagt bij aan de onderscheidende kwaliteit en identiteit van de hele Parkstadregio en de binding van bewoners.

Partijen streven per thema naar het realiseren van de volgende doelen:

1. Sociaal-economische structuurversterking:
  - Het bieden van een perspectief op brede welvaart voor de regio als geheel (inwoners, partners en bedrijfsleven), nu én in de toekomst.
  - Het realiseren van een trendbreuk in de jarenlange overerving van achterstandsproblemen.
  - Het voorkomen en aanpakken van onderwijsachterstanden, het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen en het toerusten van jongeren voor de arbeidsmarkt.
  - Het terugdringen van armoede bij de inwoners door middel van het verhogen van de arbeidsparticipatie.
  - Het bevorderen van de gezondheid van de inwoners, met name via preventie.
2. Wonen en leefbaarheid:

Het verbeteren van het woonklimaat voor de burgers van Parkstad Limburg door middel van de aanpak van de bestaande kwetsbare woonmilieus in het particuliere segment en het verbeteren van de leefomgeving om leegstand en ruimtelijke segregatie tegen te gaan. Hierbij zijn verduurzaming, vergroening, een actieve betrokkenheid van burgers, en een goede aansluiting van wonen en zorg een belangrijk uitgangspunt.
3. Veiligheid:

Het verhogen van de bewustwording en preventie bij burgers en ondernemers ten aanzien van ondernemende activiteiten en het verbinden van Regio en Rijk in dat kader.
4. Voorzieningen en retail:

Het versterken van de (ruimtelijk-economische en sociale kwaliteit in de) winkelclusters in dorpen, wijken en buurten (zowel in het stedelijk als landelijk gebied) – als centra voor ontmoeting – met als doel het voorzieningenniveau voor de inwoners en de leefbaarheid te verbeteren, een toekomstbestendige winkelstructuur te realiseren en het lokale ondernemerschap te bevorderen.
5. Grensoverschrijdende samenwerking (GROS):

Het stimuleren van de ontwikkelingsmogelijkheden in het grensgebied van de regio Parkstad Limburg – Städteregion Aachen (met de centrumgemeenten Heerlen en Aken), het benutten van kansen en het wegnemen van belemmeringen die burgers en het bedrijfsleven ondervinden bij wonen, werken, recreëren en cultuur beleven over de grens.
6. Regionale centrumfunctie Heerlen:

Het transformeren van de binnenstad van Heerlen tot het centrum van de regio Parkstad Limburg; een compact, druk centrumgebied met een eigentijds winkel- en horeca aanbod en een aantrekkelijke groene openbare ruimte, dat als sociaal-economisch uithangbord en stimulerende omgeving voor talentontwikkeling voor de hele Parkstadregio functioneert.

Artikel 3 – Beoogde resultaten

Partijen beogen met de Regio Deal Parkstad Limburg de volgende resultaten te behalen per thema:

1. Sociaal-economische structuurversterking:
  - Het structureel op het gemiddelde niveau van de provincie Limburg brengen van het brede welvaartsniveau.
  - De vorming van een brede maatschappelijke coalitie in de vorm van een effectieve samenwerking tussen gemeenten, provincie, rijk, en partners in de domeinen onderwijs, jeugd, economie en gezondheid met daarbij ruime aandacht voor het betrekken van burgers en het bevorderen van hun zelfredzaamheid.
  - Het aanboren, ontwikkelen en behouden van het aanwezige talent in Parkstad Limburg.
  - Het vergroten van de kansrijke start van kinderen in de eerste 1000 dagen van het leven, zodat de achterstand ten opzichte van het Limburgse gemiddelde wordt ingelopen.
  - Alle onderwijsindicatoren sluiten aan bij het Limburgse gemiddelde.

- Verkleinen van de achterstand in arbeidsmarktparticipatie en opleidingsniveau ten opzichte van het Limburgs gemiddelde.
  - Door begeleiding van (vaak zeer jonge) ouders ervoor zorgen dat zij meer dan nu zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien, zodat zij niet zijn aangewezen op de bijstand en wordt bijgedragen aan het realiseren van een trendbreuk in de bijstandsontwikkeling in de regio Parkstad Limburg van disproportioneel (nu) in de richting van het Limburgs gemiddelde.
  - Toename van de omvang van en aansluiting op de behoefte aan inzetbare beroepsbevolking.
  - Verbeteren van de algehele gezondheid in het algemeen en de gezondheidssituatie van kinderen en jongeren (de nieuwe generatie Parkstedelingen) in het bijzonder, waarbij ingezet wordt op het bevorderen van een gezonde leefstijl.
2. Wonen en leefbaarheid:
- Een grondige aanpak van 1600 particuliere woningen tot 2025:
    - 700 particuliere woningen door middel van transitie-exploitaties (aankoop, tijdelijke verhuur en sloop),
    - 150 particuliere woningen door middel van sloop/nieuwbouw,
    - 500 particuliere woningen door middel van inponden,
    - 250 particuliere woningen door middel van woningverbeteringen en -transformatie.
 Specifieke aantallen en de mix van maatregelen kunnen jaarlijks op basis van actuele ontwikkelingen en ervaringen in uitgevoerde projecten worden bijgesteld.
3. Veiligheid:
- De veiligheid in Parkstad Limburg is in 2022 verbeterd door het versterken van een integrale aanpak in het fysieke, sociale en economische domein. Belangrijk element van die aanpak is het vergroten van het bewustzijn van de risico's van ondermijning bij ondernemers en burgers via een versterkte inzet op de Keurmerken Veilig Ondernemen en Veilig Wonen.
4. Voorzieningen en retail:
- In 2022 is vanuit een samenwerking tussen publieke en private partijen in vier winkelclusters (excl. Heerlen-Centrum) geïnvesteerd in de kwaliteit, het voorzieningenniveau, het ondernemerschap, de leefbaarheid en daarmee in de aantrekkelijkheid van deze clusters voor bewoners, bezoekers en ondernemers. In de gebiedsgerichte aanpak wordt de verbinding gelegd met de andere thema's en opgaven uit de Regio Deal Parkstad Limburg.
  - Transformatie van 16.000m² aan overtollige winkelruimten naar andere (centrum)functies (in beperkte mate sloop), en een maximale reductie van de verborgen plancapaciteit op basis van een inventarisatie en concrete procesaanpak.
  - Door een actieve begeleiding wordt kwalitatief nieuw ondernemerschap (ten minste 40 nieuwe ondernemers) aan de winkelclusters toegevoegd.
  - De aanpak is onderdeel van het regionale Uitvoeringsprogramma Retail waarin wordt ingezet op het concentreren van winkels in winkelclusters, het reduceren van de leegstand (streven is van 11,2% in 2019 naar 6% in 2025), het verbeteren van de ruimtelijke randvoorwaarden zoals bereikbaarheid, parkeren en de (kwaliteit van de) openbare ruimte (ontmoeting), en het toevoegen van kwalitatief nieuw ondernemerschap.
5. Grensoverschrijdende samenwerking:
- Een verbeterde werking van het grensoverschrijdende arbeidsmarkt- en onderwijssysteem in Parkstad-Limburg – Städteregion Aachen door middel van gerichte investeringen in taalvaardigheid en uitwisseling van mensen en informatie.
  - Bijdragen aan 'einen gemeinsamen Wirtschaftsraum' door het stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking tussen met name kennisinstellingen en bedrijven en door het creëren van mobiliteitsoplossingen.
  - Grensoverschrijdend versterkte en versnelde ontwikkelingen binnen het thema digitalisering.
  - Een versterkte euregionale mindset bij burgers en bedrijven door middel van het organiseren en ondersteunen van laagdrempelige, grensoverschrijdende events.

6. Regionale centrumfunctie Heerlen:

- In aanvulling op de investeringen die worden gedaan op grond van het Bidboek Urban Heerlen, een versnelling van de ingezette transformatieopgave, een hoger kwaliteitsniveau en een verbreding van de opgave.
- Het stedelijk hart van de regio als levendige ontmoetingsplaats en culturele hotspot, met een breed woonaanbod en regionale concentratie van stedelijke voorzieningen, dat een belangrijke vestigingsfactor is voor mensen en bedrijven uit de regio en bijdraagt aan het tegengaan en wegwerken van de sociale problematiek in de regio.

Artikel 4 – Inzet en aanpak

De inzet is een integrale, gebiedsgerichte aanpak, gericht op het wegwerken van achterstanden in kwetsbare wijken en buurten ten behoeve van de verbetering van de brede welvaart. Partijen zetten zich per thema in om de beoogde resultaten van de Regio Deal Parkstad Limburg te realiseren. Elk thema heeft een specifieke aanpak. De financiële middelen zijn begrensd. Wat betreft het prioriteren van projecten en activiteiten, spreekt de Regio af dat (1) deze bijdragen aan de inhoudelijke doelstellingen van de Regio Deal Parkstad Limburg, (2) deze plaatsvinden in de meest kwetsbare wijken of buurten in de regio Parkstad Limburg, (3) deze bijdragen aan de aanpak van de meervoudige opgave, (4) er sprake is van betrokkenheid van bewoners en zo mogelijk private partners, (5) er zicht is op een start van de uitvoering in de periode 2019-2022, en (6) er - daar waar relevant - 'social return on investment' wordt gerealiseerd.

1. Sociaal-economische structuurversterking

De aanpak krijgt vorm binnen het *Programma sociaal-economische structuurversterking Parkstad Limburg 2020-2023* en kent de volgende samenhangende elementen:

- a. Op initiatief van de Stadsregio Parkstad Limburg is een (concept-)Programma sociaal-economische structuurversterking Parkstad Limburg 2020-2023 opgesteld, dat inzet op enerzijds een trendbreuk in de ontwikkelperspectieven van de nieuwe generatie en anderzijds op een activering van de omgeving in brede zin (regio als aantrekkelijk economisch gebied én de wijken/buurten met de bijbehorende structuren met veel aandacht voor burgerparticipatie).
- b. Met de implementatie van het (concept-)programma en ten behoeve van de beoogde trendbreuk wordt gewerkt aan het bouwen van een solide maatschappelijke coalitie, inclusief het bedrijfsleven. De concrete uitvoering van het programma wordt – mede - door deze coalitie bepaald. Bovendien wordt een verbinding gelegd met de Zuid-Limburgse ontwikkelingen zoals Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL, sectoraanpak), het programma Trendbreuk van de GGD Zuid Limburg en de Brightlands-campussen.
- c. De aanpak krijgt vorm binnen twee schijven:
  - Een schijf voor het individu en haar directe omgeving (ouders/gezin-voorbeeldfunctie) gekenmerkt door een levenscyclus van vijf in elkaar overlopende fasen: van een kansrijke start, naar de peutertijd, de basisschool, het voortgezet onderwijs, tot werk en ouderschap.
  - Een schijf voor de omgeving gezien als regio met economische potentie en dus een plek waar zowel inwoners als bedrijven zich willen/blijven vestigen.
- d. De aanpak van beide schijven komt via de gebiedsgerichte aanpak bij elkaar in de specifieke buurten met grote opgaven. Ook daarbuiten wordt dit integraal opgepakt.
- e. In de eerste helft van 2020 heeft een brede maatschappelijke coalitie rondom het (concept-)Programma sociaal-economische structuurversterking Parkstad Limburg 2020-2023 vorm gekregen. Dit betekent dat stakeholders zich hebben gecommitteerd aan de aanpak. Daarnaast is een uitvoeringsprogramma gereed waarover afspraken met relevante stakeholders zijn gemaakt. De uitgewerkte aanpak heeft betrekking op een drietal domeinen:

Gezondheid en vitaliteit

- f. De regio Parkstad Limburg loopt landelijk gezien voorop als het gaat om hardnekkige gezondheidsachterstanden en zet in op een aanpak waarmee de regio voorop loopt in het wegwerken van deze achterstanden. De aanpak om te komen tot een Gezonde Generatie wordt gekenmerkt door een levenscyclus van vijf in elkaar overlopende fasen: van een

kansrijke start, naar de peutertijd, de basisschool, het voortgezet onderwijs tot werk en ouderschap. In de voorbije periode zijn in alle fasen bewezen succesvolle interventies ontwikkeld als antwoord op de gezondheidsachterstanden. Enerzijds wordt ingezet op de doorontwikkeling van de aanpak, en anderzijds vooral op het op meer plekken uitrollen van deze interventies. De best practices van De Gezonde Basisschool van de Toekomst, de programma-aanpak Kansrijke Start Zuid Limburg en de ketenaanpak overgewicht en obesitas strekken tot voorbeeld.

- g. De triple-helix partners in de brede maatschappelijke coalitie zoeken verbinding met maatschappelijke initiatieven en startups en verkennen de mogelijkheden om deze door bundeling en investeringen meer richting en schaal te laten krijgen.
- h. Innovaties op het gebied van e-health en smart services (digitalisering), die kunnen bijdragen aan de verbetering van de gezondheid, worden samen met de partners van Brightlands Smart Services Campus, onderwijsinstellingen en bedrijfsleven ondersteund. Als voorbeeld kan genoemd worden het plan voor de ontwikkeling van een Smart Health Center in Heerlen van het Zuyderland ziekenhuis en Brightlands Smart Services Campus samen met andere kennispartners (ziekenhuis van de toekomst bestaand uit een virtual health center, een data analytics/AI component en een klein high tech ziekenhuis). Verder worden best practices gezondheidsprojecten (zoals bijvoorbeeld de Gezonde Basisschool van de toekomst en Kansrijke Start) zoveel mogelijk verder uitgebouwd.

Onderwijs

- i. Zorg, onderwijs en maatschappelijk leven gaan samen het aanbod invullen op de plek waar nu de school gevestigd is. De behoefte van de jongere, tijdens de middelbareschooltijd, maar ook daarvoor en nog enige tijd erna, zijn leidend voor het aanbod op de locatie. Dit wordt vormgegeven in de Verlengde schooldag met plaats voor verenigingen, cultuur, loopbaanoriëntatie en brede talentvorming. Zorgpartners gaan samen met de onderwijsteams vanuit functionaliteit voor en zorgvraag van de leerling via korte lijnen, preventie en directe interventies aan de slag met de behoefte van de jongere op dat moment.
- j. Een (nog) betere afstemming binnen de regio tussen gemeenten en onderwijsinstellingen, zodat een breed, gevarieerd, toekomstbestendig en kwalitatief goed onderwijs ook realiseerbaar is (mede met het oog op de leerlingendaling), is hiervoor een noodzakelijke randvoorwaarde. Cruciaal voor deze benadering is dat dit vorm krijgt in een structurele aanpak. Daarvoor ontwikkelen de regionale partners (onderwijs, overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven) in afstemming met het ministerie van OCW een businessmodel als onderdeel van een integrale wijkgerichte aanpak, dat vanuit de behoefte van de leerling wordt benaderd (onderwijs, zorg, talentontwikkeling en loopbaanoriëntatie) en effectief bijdraagt aan het verminderen van de achterstanden in de regio en het realiseren van de trendbreuk, met daaraan gekoppeld een realistische bekostigingswijze binnen de financieringsmogelijkheden die regionale partners en ministerie hebben. Uitgangspunt voor de ontwikkeling en inrichting zijn de bouwstenen uit het (concept-)Programma sociaal-economische structuurversterking Parkstad Limburg 2020-2023.

Werk en Economie

- k. In aansluiting op het staande beleid op het terrein van arbeidsparticipatie wordt extra aandacht besteed aan (het wegnemen van belemmeringen bij) het koppelen van de aanbodkant van de arbeidsmarkt op wijkniveau en de regionale schaal van de vraagkant van de arbeidsmarkt. In samenwerking met het Rijk wordt gezien of eventuele knelpunten in regelgeving waar mogelijk kunnen worden opgelost en/of experimenteerruimte kan worden gecreëerd.
- l. In de regio Parkstad Limburg is sprake van een omvangrijke transformatieopgave waarvoor arbeidskrachten worden gezocht. De mogelijkheid om mensen vanuit de bijstand op dit terrein naar werk toe te leiden heeft bijzondere aandacht, specifiek op die terreinen waar ook extra inspanningen worden verricht in het kader van de Regio Deal Parkstad Limburg (zoals herstructurering en circulair bouwen, verduurzaming en energietransitie). Ook "werk met werk maken" is onderdeel van deze opgave, met name in de zorg, de bouw

- (incl. circulair bouwen) en in de energietransitie. Best practices op dit terrein (zoals Beyond) worden verder uitgebouwd.
- m. De regio Parkstad Limburg heeft de ambitie om hét nationaal centrum voor circulair bouwen te worden. Op dit moment loopt een aantal pilotprojecten (SUPERLOCAL, GTB-lab, Digital Deconstruction). Kennis die daar wordt opgedaan zal worden gebruikt bij de transformatie van de regio Parkstad Limburg. Regionale partners en het Rijk werken met elkaar samen om te komen tot een regionale Circulaire Economie (CE)-strategie, zoals afgesproken in het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019 – 2023 van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW).
- n. Partijen spannen zich in om bij de implementatie van het (concept-)Programma sociaal-economische structuurversterking Parkstad Limburg 2020-2023 optimaal gebruik te maken van meekoppelkansen en gaan daarvoor op korte termijn in overleg met de betrokken ministeries. Hierbij kan, zonder limitatief te zijn, worden gedacht aan:
- de intensivering van de aanpak Kansrijke Start,
  - het onderzoeken van de mogelijkheden om via het Preventieakkoord bij te dragen aan betere gezondheidskansen voor jongeren in Parkstad Limburg,
  - het onderzoeken van de mogelijkheden om via het Sportakkoord bij te dragen aan betere gezondheidskansen voor jongeren in Parkstad Limburg,
  - het vergroten van ouderbetrokkenheid,
  - de Gelijke Kansen Alliantie,
  - onderzoeken van de mogelijkheden van huidige financieringssystematieken (bijvoorbeeld: financiële maatregelen Jeugdzorg),
  - de inzet van het Regionaal Investeringsfonds MBO (RIF-regeling) voor de aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt (samenwerking MBO-scholen, publieke sector en bedrijfsleven) via een hernieuwde aanvraag in juni 2020,
  - het vóór augustus 2020 opstellen van een plan in Zuid-Limburgs verband ten behoeve van de RMC middelen (Regionale meld- en coördinatiefunctie) voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten,
  - het inzetten op trajecten praktijkleren via de Subsidieregeling Praktijkleren voor met name de kwetsbare doelgroepen uit PRO/VSO en VMBO LWT,
  - het samen met het Rijksvastgoedbedrijf verkennen van de mogelijkheid om het concept 'Skills in de Stad', zoals dat nu in Maastricht en Leeuwarden vorm krijgt, toe te passen in Parkstad Limburg. Bij die verkenning wordt het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren van het ministerie van VWS betrokken.
  - Digitalisering en big data zijn in het MKB van groeiend belang en zullen onder andere een rol spelen in vernieuwing van bedrijfsconcepten. De Brightlands Smart Services Campus kan hieraan (o.a. via het MKB-datalab, pilot EZK) een ondersteunende bijdrage leveren.

2. Wonen en Leefbaarheid

Het thema Wonen en Leefbaarheid is de aanjager voor vernieuwing in de regio Parkstad Limburg en randvoorwaardelijk voor de sociaaleconomische structuurversterking van de regio. Wooncomfort voor bewoners en het wonen in een prettige woonomgeving vormen een noodzakelijke basis voor een gezonde leefomgeving, goed onderwijs, meer arbeidsparticipatie en veiligheid. De woningvoorraad in de regio Parkstad Limburg bevat veel incurant bezit in het particuliere segment, mede veroorzaakt door de krimpproblematiek. In de slechte delen van de voorraad, veelal gelegen in de prioritaire wijken en buurten, is sprake van ruimtelijke concentraties van kwetsbare groepen. Dit zorgt ervoor dat de leefbaarheid in deze gebieden onder druk staat. Het woon- en leefklimaat wordt verbeterd door de aanpak van de slechte delen van de particuliere woningvoorraad. De maatregelen op het terrein van wonen en leefbaarheid vinden plaats in een sociaal-fysieke aanpak, waarbij verduurzaming en vergroening belangrijke uitgangspunten zijn. Dit geeft de bewoners het perspectief op een inclusieve, duurzame en toekomstbestendige wijk.

De aanpak kent de volgende samenhangende elementen:

- a. De Regio Deal Parkstad Limburg focust op de aanpak van de slechte particuliere woningvoorraad en het woonklimaat. Met deze deal vindt een versnelling plaats van de

- aanpak van deze woningen en de omstandigheden die achterstanden in stand houden. Dit betreft transitie-exploitaties (aankoop, tijdelijke verhuur en sloop), sloop/nieuwbouw, inponden, samenvoegen of woningverbeteringen.
- b. Gezien de hoge onrendabele kosten van de aanpak wordt gewerkt volgens het principe om in de transformatieopgave met beperkte financiële middelen een zo hoog mogelijke hefboom en maatschappelijke multiplier te realiseren ten behoeve van de brede welvaart.
  - c. De aanpak krijgt concreet vorm in een in 2019 op te stellen meerjarig investeringsprogramma, waarin de 7 Parkstad-gemeenten, de Provincie Limburg, het Rijk, woningcorporaties, en – daar waar betrokken – marktpartijen, samenwerken.
  - d. Het effect van de aanpak is breder dan alleen 'de stenen'. Fysieke ingrepen maken dat er meer focus komt op de investeringen in de leefbaarheid in die wijken. Woningcorporaties komen 'achter de voordeur'. In het publieke domein worden meer gerichte investeringen gedaan door gemeenten en worden bijvoorbeeld voorzieningen bij gemeenten ontsloten om de armoede- en schuldenproblematiek van bewoners met een laag inkomen te bestrijden. Het gaat hier om reguliere investeringen die meer gefocust en in samenhang worden ingezet. De leefbaarheidsinvesteringen die vanuit de Regio Deal Parkstad Limburg worden ondersteund, zijn een extra impuls bovenop de reguliere taken van de gemeenten en/of andere stakeholders. Het gaat om niet-reguliere investeringen in de leefbaarheid, die nodig zijn om buurten aantrekkelijk en veilig te maken. Hierbij ligt organisatorisch de verbinding met de gebiedsgerichte benadering van het sociaal-economisch programma.
  - e. Verduurzaming is een belangrijk onderdeel van de aanpak. De aanpak zal in samenhang worden gezien met het aardgasvrij maken van wijken. Daar waar mogelijk wordt het concept Mijwater opgeschaald.
  - f. Op grond van het Programma 'Aardgasvrije wijken' is in 2018 € 4,1 miljoen beschikbaar gesteld voor de proeftuin Brunssum Noord. Daarnaast is er € 350.000 voor 'een frisse en aardgasvrije basisschool de Horizon' in Heerlen beschikbaar gesteld. De Stadsregio Parkstad Limburg bereidt voor de volgende tranche aardgasvrije wijken mogelijk een nieuwe aanvraag voor. In het licht van de integrale (woon)opgave zal waar mogelijk vanuit het Programma 'Aardgasvrije wijken' met de regio worden meegedacht.
  - g. Met het oog op de verduurzamingsopgave en de beoogde rol van corporaties als startmotor, heeft BZK de Regeling heffingsvermindering Verhuurderheffing voor Verduurzaming (RVV) ingericht om verdergaande woningverbeteringen te stimuleren (>3 labelstappen). Deze is inmiddels vanwege het grote aantal aanvragen gesloten. BZK en de Stadsregio Parkstad Limburg spreken af in kaart te brengen hoe de RVV-regeling benut wordt in de regio Parkstad Limburg, tegen de achtergrond van de integrale wijkvernieuwingsopgaven. Deze inzichten kunnen vervolgens betrokken worden bij evaluaties of de inrichting van eventuele nieuwe regelingen.
  - h. De regio heeft baat bij een ondersteuning van het Rijk op het gebied van procesondersteuning om de samenwerking tussen partijen in de domeinen wonen en zorg te organiseren. Een aantal onderwerpen is hierbij aan de orde. De groei van het aantal 75-plussers vraagt om toegankelijke wijken en voldoende passende woonvormen in Parkstad Limburg. Daarbij is betaalbaarheid een belangrijk aandachtspunt. De hoeveelheid woningen die jaarlijks moet worden gereserveerd voor doorstroom uit de maatschappelijke opvang is afgestemd met corporaties en zorgpartijen, maar vergt meer dan alleen afstemming op het gebied van vernieuwende huisvesting. De samenwerking op het snijvlak wonen en zorg is een grote wens, maar komt moeizaam tot stand door een verkokerde benadering.
  - i. De samenwerkende partijen in de regio – corporaties, huurdersbelangenorganisaties en de Stadsregio Parkstad Limburg – zijn in de regionale prestatieafspraken van 2019 overeengekomen om door middel van gebiedsontwikkelingen inclusieve wijken tot stand te brengen, waarbij initiatieven op het snijvlak van wonen en zorg worden uitgerold om de mismatch op de woningmarkt bij de huisvesting van ouderen en kwetsbare doelgroepen (jongeren en doorstromers uit de maatschappelijke opvang) te reduceren. Data-analyses zijn daarbij essentieel. De Regio participeert daarvoor in kennisprogramma's van het Rijk.
  - j. Met de onder i. genoemde partijen wordt een proces voor een versnellingsplan opgezet over hoe de grote maatschappelijke opgave rond huisvesting van ouderen en kwetsbare doelgroepen samen wordt opgepakt in de regio. De opgave wordt per regio gezien en per buurt uitgewerkt. De corporaties stellen op grond van onderzoek vast welk vastgoed

volgens algemene normen geschikt is voor verschillende doelgroepen. Hierop wordt zowel het strategische voorraadbeheer als het toewijzingssysteem ingesteld. Op grond van strategisch voorraadbeheer van de sociale huur en de particuliere sector worden de concrete doelstellingen voor de komende 10-20 jaar bepaald. Het plan resulteert o.a. in concrete uitvoerbare projecten in de wijk, die bijdragen aan de transformatie van ca. 250 woningen.

- k. Het Rijk overlegt met betrokken landelijke ouderenorganisaties om gezamenlijk invulling te geven aan de opleiding en de inzet van wooncoaches. Het streven om ouderen te bewegen om te verhuizen naar geschiktere woningen maakt hier deel van uit. Het Rijk beziet de wettelijke mogelijkheden van een tijdelijke huurkorting door corporaties via de huur- en inkomensgrenzen; tevens beziet het Rijk de mogelijkheden in regelgeving omtrent passend toewijzen om ouderen met veel vermogen maar een laag inkomen door te kunnen laten stromen naar een andere woning.
- l. Het Rijk ondersteunt de regio bij de realisatie van haar doelen met een ondersteuningsteam Wonen en Zorg, een kennisprogramma en de Stimuleringsregeling Wonen en Zorg (SWZ, een financieringsregeling voor burgerinitiatieven en sociale ondernemers), e-health middels de Stimuleringsregeling E-Health Thuis (SET). De ministeries van VWS en BZK verkennen samen met de partners in de Stadsregio Parkstad Limburg en de Provincie Limburg de inzet van de bovengenoemde instrumenten.
- m. De Stadsregio Parkstad Limburg neemt het initiatief om samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en OCW in Parkstad in minimaal één pilot in een mijnkolonie samen met bewoners een verkenning te doen naar wat de basis, het verhaal en de geschiedenis is van hun omgeving. Dit zal als uitgangspunt dienen voor de herontwikkeling van de wijk. Een aanvraag voor de Erfgoeddeal van OCW wordt hierbij overwogen. De lessen worden ook betrokken in de mogelijke herontwikkeling van andere oude mijnkoloniën.
- n. In de regio Parkstad Limburg wordt gepioneerd in circulaire woningbouw. Van de Europese Unie heeft het project SUPERLOCAL/SUPER CIRCULAR ESTATE (SCE) op grond van het Urban Innovative Actions programma een financiële impuls ontvangen van € 5 miljoen. SUPERLOCAL/SCE is exemplarisch voor de gebiedsontwikkelingen die in het kader van de Regio Deal Parkstad Limburg worden opgepakt. De aanpak wordt waar mogelijk uitgerold en opgeschaald binnen de regio. Kansen, ervaringen en knelpunten die binnen (de uitrol van) het project spelen worden in samenwerking tussen de Stadsregio Parkstad Limburg en de ministeries van BZK en IenW besproken in het kader van de regionale CE-strategie zoals afgesproken in het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023 van IenW.
- o. De Stadsregio Parkstad Limburg verkent in overleg met de ministeries van LNV en IenW de kansen voor natuur, groen en klimaatadaptatie bij de uitvoering van de gebiedsontwikkelingen die in het kader van de transformatieopgave plaatsvinden. Hierbij wordt gedacht aan de mogelijkheden voor natuurinclusief bouwen, ontwerpen en beheren, het vergroenen op gebouw-, wijk- of stadsniveau en het versterken van de verbinding tussen stedelijk en landelijk gebied. Daarbij wordt een verbinding gelegd met initiatieven die in andere kaders worden opgezet in de regio.
- p. Partijen gaan aan de slag met de aanpak van de slechte delen van de particuliere voorraad. Indien zich knelpunten met regelgeving voordoen, brengen Partijen deze in kaart en bezien naar aanleiding daarvan eventuele aanpassingen en bestaande ruimte ter ondersteuning van de aanpak.
- q. De vrijstelling van de Verhuurderheffing voor aangekochte woningen in krimpgebieden voor de herstructurering eindigt op 31 december 2021. BZK, de Stadsregio Parkstad Limburg en de Provincie Limburg bezien in 2021, of er zich, en zo ja, welke, problemen als gevolg hiervan voordoen.
- r. De regionale prestatieafspraken zorgen voor regionale dekking van de ingrepen. De afspraken zoals die worden gemaakt op grond van de Regio Deal Parkstad Limburg worden doorvertaald naar de nieuwe prestatieafspraken die naar verwachting in oktober 2019 worden gesloten.
- s. De Stadsregio Parkstad Limburg en BZK inventariseren de opgaven uit de woonvisies van de gemeenten die zijn of worden vertaald in de (regionale) prestatieafspraken en die om al dan niet begrijpelijke redenen niet worden uitgevoerd door de corporaties. Eventuele

- aanleidingen daartoe die in de werksfeer tussen Rijk en Regio liggen worden bespreekbaar gemaakt met als doel alsnog tot uitvoering van de prestatieafspraken te komen. Met de andere corporaties uit het woningmarktgebied wordt gezocht naar mogelijkheden om de belangrijkste van de nog resterende opgaven alsnog te realiseren. Hiervoor wordt de Programmadirecteur Expertteam Woningbouw ingezet. Hierbij kunnen ook eventuele knelpunten op het terrein van de investeringscapaciteit aan de orde komen.
- t. In samenwerking met deskundigen bezien BZK, de Stadsregio Parkstad Limburg en de Provincie Limburg gedurende de looptijd van de Regio Deal Parkstad Limburg mogelijkheden voor nieuwe instrumenten en financieringsarrangementen om de transformatie van de woningvoorraad kostenefficiënt uit te voeren en nieuwe methoden te beproeven om de doelstellingen van deze aanpak en dit thema te bereiken. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een Wijk Ontwikkel Maatschappij (WOM), een coalitieovereenkomst, stedelijke kavelruil, of een (beleggings)fonds. Daarbij wordt nadrukkelijk ook aandacht besteed aan ondersteuningsmogelijkheden voor volkshuisvestelijke initiatieven door marktpartijen of stichtingen met beperkte eigen financiële middelen (maatschappelijk financieren) en worden mogelijke bijdragen van marktpartijen aan een grondige aanpak van de particuliere woningvoorraad in de regio Parkstad Limburg onderzocht. BZK organiseert hiertoe een kennisuitwisselingsprogramma met Stadsregio Parkstad Limburg, Rotterdam Zuid en Groningen, gericht op de aanpak van de (particuliere) woningmarkt. De Stadsregio Parkstad Limburg levert inbreng in dit programma.
  - u. Het versnipperde woningbezit in de regio Parkstad Limburg maakt de aanpak van de slechte voorraad ingewikkeld. Daar waar woningcorporaties hun renovatieprogramma's doorvoeren, kunnen eigenaar-bewoners niet altijd mee-investeren in hun eigen woning. De Stadsregio Parkstad Limburg en gemeenten gaan samen met het Kadaster in het project de Renovatiemakelaar inzetten op minimaal 4 pilots waar eigen woningbezit wordt gerenoveerd. Waar knelpunten op het terrein van wet- en regelgeving worden geconstateerd, wordt bezien of naar aanleiding daarvan eventuele aanpassingen ter ondersteuning van de aanpak nodig en mogelijk zijn.
  - v. In regionaal verband is geconstateerd dat de planvoorraad woningbouwplannen van ontwikkelaars bevat die niet worden uitgevoerd, terwijl er een kwalitatieve vraag is naar nieuwe toekomstbestendige woningen. De Stadsregio Parkstad Limburg, Provincie Limburg en BZK spreken af om te onderzoeken welke ingrepen mogelijk zijn om ongewenste planvoorraad, die een ongewenste locatie of een oninteressant woonproduct hebben, te reduceren of te transformeren. Daartoe wordt het Expertteam woningbouw van BZK ingezet.
  - w. De Stadsregio Parkstad Limburg en BZK richten een samenwerkingstafel met ontwikkelende partijen in om marktinitiatief aan te jagen. Daartoe wordt het Expertteam woningbouw van BZK ingezet.
  - x. De Stadsregio Parkstad Limburg constateert dat investeringen in het aanbod huurwoningen voor middeninkomens vanuit de markt achter blijven. Woningcorporaties kunnen hier een belangrijke rol bij spelen, maar gaan op dit moment op verschillende wijzen om met de huisvesting van middeninkomens. De Stadsregio Parkstad Limburg gaat samen met woningcorporaties de mogelijkheden van een gezamenlijke strategie voor de huisvesting van middeninkomens onderzoeken (ook in relatie tot de potentiële ontwikkeling van een provinciaal woonbedrijf). BZK participeert in dit onderzoek. Daartoe wordt zo nodig het Expertteam woningbouw van BZK ingezet.
  - y. Met de Regio Deal Parkstad Limburg wordt invulling gegeven aan het maatwerktraject vanuit het programma bevolkingsdaling van BZK. Aanvullend hierop wordt gezamenlijk uitvoering gegeven aan het onderzoek 'proeftuin particuliere woningvoorraad Zuid-Limburg'. Vanuit de Stadsregio Parkstad Limburg wordt deelgenomen aan de nationale expertisetrajecten woningmarkt en energietransitie en klimaatadaptatie in krimpgebieden.
  - z. Flexwonen kan (ook in krimpgebieden) een oplossing bieden voor tijdelijke pieken in de woonbehoefte of bij een kwalitatieve mismatch tussen vraag en aanbod. In twee gebouwen (maatschappelijk vastgoed) in Heerlen verkennen de gemeente Heerlen en de woningcorporaties Wonen Limburg en Weller de mogelijkheden om bij vragen van zorgaanbieders en maatschappelijke organisaties in acute situaties voor specifieke

doelgroepen snel in te kunnen spelen op vragen naar tijdelijke en flexibel in te zetten huisvesting. Dit gaat samen met een flankerend zorgpakket.

3. Veiligheid

De aanpak kent twee samenhangende elementen:

- a. Voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit zetten Partijen - naast alle activiteiten die al door gemeenten, politie, Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC), OM en andere instanties worden ontplooid - in op het gebruik van oren en ogen van de samenleving en in dit geval met name van ondernemers. Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO), zo mogelijk in combinatie met het Politiekeurmerk Veilig Wonen (KVV), is een middel om ondernemers (en zo mogelijk burgers) actief te betrekken bij het verstoren van criminele activiteiten. Met een KVO-samenwerkingsverband wordt gebouwd aan een netwerk van mensen die signalen van verdachte activiteiten oppikken en kunnen doorgeven. Er zijn in de regio Parkstad Limburg diverse KVO's die echter niet allemaal even actief zijn. Binnen de Regio Deal Parkstad Limburg willen Partijen de bestaande KVO's een impuls geven en waar mogelijk nieuwe KVO-samenwerkingen tot stand brengen. Om dit Parkstad-breed zowel in het stedelijk gebied als ook in de aansluitende landelijke gebieden te realiseren is het de opzet om gebruik te maken van de ervaring, die het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) en het Platform Veilig Ondernemen in de afgelopen jaren hebben opgedaan. In de periode 2019-2022 wordt voorgesteld om 10 bestaande en nieuwe samenwerkingsverbanden te revitaliseren dan wel te realiseren, met name in de geselecteerde wijken en buurten. Om de meldingsbereidheid te vergroten - door het doen van meldingen te vereenvoudigen - worden voorts twee pilots gerealiseerd rondom het digitaal melden van mogelijk ondermijnende activiteiten en het waarborgen van de verwerking, opvolging en terugkoppeling concept van die meldingen. De KVO-verbanden sluiten hier dan op aan.
- b. Partijen spannen zich in om waar mogelijk een verbinding te leggen tussen de beleidsvoornemens van de colleges van B&W van de Parkstadgemeenten en landelijke initiatieven gericht op ondermijning, afgestemd op de bestaande bestuurlijke verantwoordelijkheden in Limburg op dit terrein. De aanpak wordt voorts ondersteund door strategisch samen te werken met het Rijk, in casu het ministerie van JenV, om waar mogelijk knelpunten in de integrale aanpak op te lossen en ruimte voor experimenten te benutten.

4. Voorzieningen en retail

De regionale aanpak - te verankeren in een Uitvoeringsprogramma Retail (besluitvorming op collegeniveau voorzien in juni 2019) - omvat de volgende samenhangende elementen:

- a. Het concentreren van winkels in de winkelclusters door:
  - via de Regio Deal Parkstad Limburg te investeren in vier prioritaire winkelclusters (exclusief Heerlen-Centrum). Dit wordt uitgewerkt in een maatwerkprogramma op gebiedsniveau. Publieke investeringen in de leefbaarheid (bv. de kwaliteit van de openbare ruimte, ontmoetingsplekken, groen, bereikbaarheid, parkeren of maatschappelijke voorzieningen (sociale structuurversterking)) dienen om private investeringen aan te jagen/te stimuleren/uit te lokken en om de aantrekkelijkheid van deze clusters voor bewoners, bezoekers en ondernemers te vergroten. Dit maatwerkprogramma komt tot stand in overleg tussen publieke en private partijen (o.a. MKB, supermarkten, lokale ondernemers, vastgoedeigenaren, bewoners).
  - in het maatwerkprogramma expliciet de samenhang met het thema 'wonen en leefbaarheid', de energietransitie (bv. supermarkten als afnemers en leveranciers van restwarmte en -koude) en andere thema's zoals openbaar vervoer en vergroening van het stedelijk gebied.
  - in te zetten op een actieve begeleiding van nieuw kwalitatief ondernemerschap waarbij het streven is om gedurende de doorlooptijd van de Regio Deal Parkstad Limburg tenminste 40 nieuwe ondernemers te huisvesten in de winkelclusters. Daarnaast wordt de samenhang en samenwerking tussen ondernemers in de winkelclusters actief

- gefaciliteerd en gestimuleerd, met als inzet het tot stand komen van ondernemerscollectieven en –fondsen.
- regionale regie te voeren op het supermarktdossier, waarbij in regionaal verband structureel overleg plaatsvindt – op basis van vertrouwen, respect voor elkaars belangen (maatschappelijk en bedrijfseconomisch) – met de supermarktorganisaties om te bezien waar (mogelijk) sprake is van wensen tot nieuwvestiging, verplaatsing of sluiting en waar gezamenlijk specifieke kansen en belemmeringen worden gezien ten aanzien van parkeren, bereikbaarheid, vastgoed/uitstraling en openbare ruimte. De supermarktdynamiek wordt ingezet als (financiële en procesmatige) katalysator voor de versterking van de winkelclusters enerzijds en het onttrekken van overtollige winkelruimte anderzijds (zie hierna onder b).
  - te werken aan een level playing field voor ondernemers door eenduidige inzet van publiekrechtelijk instrumentarium, bijvoorbeeld door de harmonisering van gemeentelijke verordeningen en regelingen op regionale schaal.
- b. Het reduceren (en/of transformeren) van de fysieke winkelvoorraad en de plancapaciteit voor winkels buiten de winkelclusters, door:
- In deze gebieden te werken aan een afbouw van overtollige winkelruimten (ten minste 16.000m²), door:
    - actief het gesprek aan te gaan met huidige winkelondernemers en te trachten deze te bewegen tot verplaatsing naar een van de winkelclusters, onder de voorwaarde dat de retail en/of detailhandelsbestemming op de huidige locatie wordt onttrokken.
    - de transformatie van leegstaande winkelpanden naar andere functies (die passen binnen de directe omgeving) te stimuleren en te faciliteren, met als doel (mogelijke) verloedering tegen te gaan en de ruimtelijke en sociale kwaliteit en de leefbaarheid op lokale schaal te verbeteren. Ook hierbij is volgens de Regio voorwaardelijk dat de retail en/of detailhandelsbestemming op de huidige locatie wordt onttrokken.
    - in situaties waar een concentratie van winkelleegstand leidt tot sociaal-maatschappelijk onwenselijke situaties (o.a. veiligheid, ondermijning; zo nodig afstemming met partners als het RIEC) en de leefbaarheid onder druk staat, kan op basis van een concreet en haalbaar plan tot transformatie/herinvulling de mogelijkheid van verwerving van leegstaand winkelvastgoed door de overheid aan de orde zijn.
    - speciale aandacht te hebben voor voormalige winkelstraten (historische winkellinten of aanloopstraten) waar soms sprake is van complexe, taaie fysiek-ruimtelijke en sociaal-maatschappelijke opgaven (o.a. veiligheid, ondermijning) en waar een integrale aanpak noodzakelijk is om de leefbaarheid in brede zin duurzaam te kunnen verbeteren. De (succesvolle) ervaringen van andere provincies, regio's en gemeenten in vergelijkbare straten en gebieden worden via het kennisnetwerk van de Nationale Retail Agenda geïnventariseerd).
    - in deze gebieden in te zetten op een maximale reductie van de verborgen plancapaciteit voor retail/detailhandel in bestemmingsplannen door een regionaal gecoördineerde aanpak waarbij de samenwerking met de gemeenten, de Provincie Limburg, de Nationale Retail Agenda (mede in relatie tot de Retail Deal) en juridische experts wordt georganiseerd. Hieruit volgt een inventarisatie van de verborgen plancapaciteit en een aanpak om deze maximaal te reduceren gedurende de doorlooptijd van de Regio Deal Parkstad Limburg en verder.
- c. Daarnaast wordt:
- voor zowel het thema Voorzieningen en retail in de Regio Deal Parkstad Limburg als het Uitvoeringsprogramma Retail Parkstad 2019 – 2025 een meerjarige monitoring ingericht. Uit deze monitoring (o.a. GIS-analyses, Locatus- en BAG-gegevens) blijkt onder meer hoe de winkelvoorraad in de regio Parkstad Limburg zich zowel binnen als buiten de winkelclusters ontwikkelt, onder meer ten aanzien van de mate van

¹ Uit een DPO (BRO, 2015) blijkt dat er in Parkstad tot 2025 een overschot is van ca. 135.000m² aan winkelruimte. In het Uitvoeringsprogramma Retail (2019, in ontwikkeling) is de ambitie om tot 2025 ca. 100.000m² aan de winkelvoorraad te onttrekken. Met de voorliggende aanpak wordt beoogd om ten minste 16.000m² van deze reductie te realiseren.

compactheid/concentratie in een winkelcluster, de winkelleegstand, het aantal panden dat is getransformeerd naar een andere functie, het aantal nieuwvestigingen en het aantal verplaatsingen van buiten de winkelclusters naar binnen de winkelclusters. Voor de vier prioritaire winkelclusters (zie onder a) wordt een meer gedetailleerde rapportage opgesteld.

- met de gemeenten in Parkstad Limburg een jaarlijkse interne monitoring georganiseerd ten aanzien van het reduceren van de plancapaciteit.
- in samenwerking met deskundigen door BZK, EZK, de Stadsregio Parkstad Limburg en de Provincie Limburg gedurende de looptijd van de Regio Deal Parkstad Limburg de mogelijkheden bezien voor eventuele nieuwe instrumenten en financieringsarrangementen om de transformatie van de winkel/retailvoorraad kostenefficiënt uit te voeren en nieuwe methoden te beproeven om de doelstellingen van deze aanpak en dit thema te bereiken. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de inzet van het instrument stedelijke kavelruil of de aanpak van de plancapaciteit (in het kader van de Retail Deal c.q. Retail Agenda).

5. Grens Overschrijdende Samenwerking (GROS)

De aanpak kent de volgende samenhangende elementen:

- a. De aanpak van dit thema kent een 3-stappen-benadering. Na een consultatie van bij de grensoverschrijdende samenwerking betrokken stakeholders van beide kanten van de grens heeft de Stadsregio Parkstad Limburg het initiatief genomen (1) een stuurgroep in het leven te roepen. Deze wordt bemenst door twee wethouders vanuit de Stadsregio Parkstad Limburg en twee wethouders van enerzijds de Stadt Aachen en anderzijds de Städteregion Aachen; mogelijk later nog uit te breiden. Deze stuurgroep heeft als taak om ervoor te zorgen dat er (2) uiterlijk 1 maart 2020 een GROS-uitvoeringsprogramma gereed is. Vervolgens zal zij (3) de uitvoering in de jaren erna aansturen en besluiten voorbereiden ten behoeve van welke projecten middelen ingezet zullen worden uit het voor GROS gereserveerde deel van de Regio Deal Parkstad Limburg. De stuurgroep wordt ambtelijk ondersteund door een aantal werkgroepen, samengesteld uit vertegenwoordigers van de diverse stakeholders aan beide zijden van de grens.
- b. Het uitvoeringsprogramma zal langs vier lijnen worden ontwikkeld:
  - In aansluiting op de prioriteiten die zijn opgenomen in de Grenslandagenda 2019 Nederland - Nordrhein-Westfalen wordt ingezet op het doorontwikkelen van het functioneren van grensoverschrijdende arbeidsmarkt & onderwijs; onder andere via het nog beter benutten van samenwerking tussen het Grensinfopunt Aken-Eurode (GIP) en het Servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling Kerkrade (SGA), het slechten van belemmerende taalbarrières door middel van het aanbieden van extra Duitse taallessen alsmede via het verhogen van het aantal grensoverschrijdende stages, onderwijsmodules en afstudeerprojecten, zowel op VO-, MBO- en HBO-niveau. *Concreet 1e project:* tijdens de Scholierenconferentie in Heerlen aangekondigd project Euregionale Samenwerking van het Bernardinuscollege (nog op te werken en te verbreden naar andere scholen).
  - Het tot stand brengen van economische samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven, bijvoorbeeld met betrekking tot mogelijkheden rondom duurzame energietransitie (o.a. aansluiting vinden bij het structuurversterkingsprogramma Rheinisches Revier rondom de afbouw van de bruinkoolwinning) en het realiseren of verbeteren van grensoverschrijdende mobiliteitsoplossingen, onder andere voor het versterken van de verbinding tussen Heerlen en Aken. *Concreet 1^e project:* het ontwikkelen en realiseren van een e-bike sharing system voor de regio Parkstad Limburg, waarbij een eerste aanzet en inventarisatie is gedaan vanuit twee Interreg projecten. Daarbij zal als logische volgende stap worden aangesloten bij het Akense e-bike sharing system.
  - Benutten van grensoverschrijdende samenwerkingsopties op het thema digitalisering/smart services en gerelateerde toepassingsgebieden als e-mobility, e-health en e-government. Daarnaast aansluiten bij het initiatief van de RWTH om een ruimtelijk-economische ontwikkelingsvisie voor de grensregio te ontwikkelen

waarbinnen de regio Parkstad Limburg als perspectief-gebied in het kader van de NOVI kan fungeren.

Concreet 1^e project: opzetten van een e-health project tussen gezondheidsinstellingen en kennisinstellingen aan beide zijden van de grens.

- Versterking van de euregionale identificatie van burgers en bedrijven via het organiseren/ondersteunen van grensoverschrijdende sensibiliseringsacties, uitwisselingsacties en manifestaties.

Concreet 1^e project: invoeren van een grensoverschrijdend opleidingscurriculum voor met name startende ambtenaren binnen de grote overheden in de grensregio waarin o.a. is opgenomen "vereisten voor grensoverschrijdende overheid" en "sociaalpolitieke ontwikkelingen" om bewustwording van de behoeften in de grensregio te stimuleren en onzekerheden voor buitenlandse systemen over de grens te verminderen.

- c. De aanpak wordt voorts ondersteund door strategisch samen te werken met het Rijk en de Provincie Limburg om eventuele knelpunten in wet- en regelgeving waar en indien mogelijk op te lossen en/of ruimte voor experimenten te benutten. Daarbij wordt aangesloten bij de prioriteiten uit de Grenslandagenda en rijksbrede initiatieven in het kader van de afspraken uit de Regeringsverklaring tussen Nederland en Noordrijn-Westfalen, die direct of indirect kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelen.

6. Regionale centrumfunctie Heerlen

De inzet is gericht op een goed functionerend centrum, waar een goed leefklimaat met bijpassende woonvormen onderdeel van zijn. De aanpak kent de volgende samenhangende elementen:

- a. De aanpak van het centrum is gebaseerd op het samenbrengen van succesvolle cultuurproductie, beleving, stedelijke identiteit en een aantrekkelijke groene openbare ruimte die ontmoeting stimuleert in eenduidige kleinschalige gebiedsontwikkelingen rondom theater, poppodium de Nieuwe Nor, Schunck, filmhub Royal en erfgoedinstellingen de Vondst, Thermenmuseum en Mijnmuseum.
- b. De openbare ruimte transformeert tot een buitenruimte van een cultuurinstelling, waar ontmoeting en cultuurproductie laagdrempelig kunnen plaatsvinden.
- c. Tegelijkertijd wordt een binnenstedelijk woningbouwprogramma ontwikkeld dat de juiste doelgroepen stimuleert om in de regio te blijven wonen. Marktpartijen maken hier deel van uit.
- d. De aanpak is vastgelegd in het Bidboek Urban Heerlen. De verbinding tussen deze aanpak en de Regio Deal Parkstad Limburg concentreert zich op twee gebieden:
  - In het gebied rondom het Parkstad Limburg Theater (Central Park) wordt geïnvesteerd in de herinrichting van het Van Grunsvenplein tot een buiten-theater en groenpark, het onttrekken van winkelareaal, de herinrichting van de publieke ruimte, het renoveren en herbestemmen van een voormalig modernistisch bankgebouw en het realiseren van woningen.
  - In het gebied rondom de Nieuwe Nor en Schunck* (Landsfort Herle) wordt geïnvesteerd in de publieke ruimte. Hierbij gaat het onder meer om het blootleggen van historische structuren, het restaureren en herbestemmen van de Schelmentoren en de stadsmuur, en de realisatie van woningen. In een Erfgoedlab worden burgerinitiatieven rondom erfgoed en nieuwe vormen van door bewoners gestuurde stedelijke ontwikkeling beproefd.

2. Financiële bijdragen Regio Deal Parkstad Limburg

Artikel 5 – Gezamenlijke afspraken inzet middelen van Rijk en Regio

1. Het realiseren van de in artikel 2 genoemde doelen vraagt volgens Partijen de volgende gezamenlijke indicatieve inzet van financiële middelen verdeeld aan de hand van de in dat artikel genoemde sporen en thema's van de Regio Deal Parkstad Limburg:

Sociaal-economische structuurversterking:	€ 6.000.000
Wonen en leefbaarheid:	€ 46.000.000
Veiligheid/ondermijning:	€ 400.000
Voorzieningen en retail:	€ 8.000.000
GROS:	€ 3.600.000
Regionale centrumfunctie Heerlen:	€ 16.000.000
Totaal	€ 80.000.000

2. Partijen spreken af de volgende bijdragen te doen voor de aanpak van de regionale opgaven van de regio Parkstad Limburg en de in artikel 2 genoemde doelen van de Regio Deal Parkstad Limburg:
  - a. LNV reserveert € 40 miljoen inclusief eventueel verschuldigde BTW vanuit de Regio Envelop als Rijksbijdrage.
  - b. de Regio spant zich in een bijdrage van € 40 miljoen te leveren.
3. Partijen hebben de intentie de bijdrage uit de Regio Envelop en de bijdrage van de Regio zoals genoemd in het tweede lid, in te zetten voor het initiëren en/of realiseren van initiatieven en projecten in het kader van de twee sporen en zes thema's die voortvloeien uit de afspraken in de Regio Deal Parkstad Limburg, om bij te kunnen dragen aan de ambitie en de doelen van deze Regio Deal Parkstad Limburg, zoals verwoord in artikelen 1 en 2.
4. De in het eerste lid genoemde verdeling van de gezamenlijke indicatieve inzet van financiële middelen op hoofdlijnen, geldt als een richtlijn voor de inzet van Partijen voor hun bijdragen zoals genoemd in het tweede lid.
5. LNV stelt de in het tweede lid en onder a. genoemde Rijksbijdrage in afstemming met BZK en de Minister van Financiën beschikbaar als een decentralisatie-uitkering. De Financiële-verhoudingswet schrijft voor dat daarbij sprake is van beleids- en bestedingsvrijheid. De decentralisatie-uitkering wordt beschikbaar gesteld aan de Provincie Limburg, die aldus zelf de inzet bepaalt van de verkregen middelen.
6. De in het vijfde lid bedoelde decentralisatie-uitkering komt beschikbaar volgens een aantal termijnen in de jaren 2019 tot en met 2021, waarbij de eerste termijn in 2019 € 13,9 miljoen bedraagt. De daarop volgende termijnen worden op nader te bepalen momenten in de jaren 2020 en/of 2021 uitgekeerd. Hierover worden in het in artikel 6 bedoelde overleg afspraken gemaakt.
7. Partijen zijn zich ervan bewust dat gedurende de looptijd van de Regio Deal Parkstad Limburg omstandigheden en/of prioriteiten kunnen wijzigen voor de aanpak van de regionale opgaven van de regio Parkstad Limburg. Jaarlijks wordt gezamenlijk door de Partijen bezien of er wijziging van de verdeling van de gezamenlijke indicatieve inzet wenselijk is en zij leggen eventuele nadere afspraken hierover vast.

3. Governance uitvoering Regio Deal Parkstad Limburg

Artikel 6 - Governance

1. Periodiek treden Partijen in overleg over de onderlinge samenwerking in het kader van de Regio Deal Parkstad Limburg en met andere samenwerkingspartners (hierna 'Overleg'). Dit Overleg zorgt voor het gezamenlijk uitwerken van de afspraken uit deze Regio Deal Parkstad Limburg en voor het volgen van de voortgang, inclusief de in artikel 7 bedoelde monitoring.

2. Het in lid 1 bedoelde Overleg bestaat uit de volgende vertegenwoordigers:
  - a. vanuit de ministeries van het Rijk:
    - i. Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
    - ii. Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;

Het Rijk kan ook vertegenwoordigers van de andere bij deze Regio Parkstad Limburg betrokken departementen naast LNV en BZK voor het Overleg uitnodigen, wanneer de inhoud van de agenda hiertoe aanleiding geeft.
  - b. vanuit de Regio:
    - i. Provincie Limburg
    - ii. Stadsregio Parkstad Limburg
3. Het in het eerste lid bedoelde Overleg heeft geen (beslissings)bevoegdheden, maar zorgt voor afstemming tussen Partijen. Hierbij kunnen ook programmatische en financiële ontwikkelingen besproken worden en indien gewenst adviseert het Overleg hierover aan de Partijen.
4. Het Overleg bedoeld in het eerste lid voorziet in zijn eigen werkwijze. Voor de uitvoering van de Regio Deal Parkstad Limburg maakt het Overleg hiertoe nadere werkafspraken en legt deze vast. LNV voert het secretariaat van het Overleg.
5. Ten behoeve van de uitvoering van de Regio Deal Parkstad Limburg en ter voorbereiding van het in artikel 6 lid 1 bedoelde Overleg wordt door de Regio een regiegroep opgericht. Deze regiegroep bestaat uit de bestuurlijke vertegenwoordigers van de Provincie Limburg, de Stadsregio Parkstad Limburg en de directeur van de IBA. De Provincie Limburg en de Stadsregio Parkstad Limburg zullen hiertoe nog een samenwerkingsovereenkomst afsluiten.
6. Het bureau van de Stadsregio Parkstad Limburg is het programmabureau voor de uitvoering van de Regio Deal Parkstad Limburg. Het bureau ondersteunt het in artikel 6, lid 1 bedoelde Overleg en de regiegroep. Ook geeft het bureau invulling aan de verbinding tussen publieke en private partijen en draagt zorg voor het verankeren van de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen (triple helix).

4. Monitoring, evaluatie en communicatie Regio Deal Parkstad Limburg

Artikel 7 – monitoring en evaluatie

1. Partijen delen in het in artikel 6 beoogde Overleg gegevens en documenten over de uitvoering van de Regio Deal Parkstad Limburg en informeren elkaar in dat Overleg in elk geval over de haalbaarheid van voorgenomen initiatieven en projecten in het kader van de Regio Deal Parkstad Limburg en de voortgang van lopende initiatieven en projecten in het kader van de Regio Deal Parkstad Limburg.
2. Monitoring van de uitvoering van de Regio Deal Parkstad Limburg als geheel aan de hand van de informatie-uitwisseling als bedoeld in het eerste lid vindt door Partijen plaats op drie niveaus:
  - a. op het niveau van de inhoudelijke realisatie van concrete programma's en uitputting van de beschikbare gezamenlijke financiële bijdragen;
  - b. op het niveau van de in artikel 3 afgesproken beoogde resultaten en indicatoren;
  - c. op het niveau van de in artikel 5, eerste lid, genoemde indicatieve verdeling van de gezamenlijke financiële inzet van middelen.
3. De uitkomsten van de monitoring hebben als doel inzicht te bieden in het verloop en de resultaten van de Regio Deal Parkstad Limburg alsmede de Regio Envelop in zijn geheel. De monitoring heeft niet ten doel eenzijdig vanuit het Rijk (financiële) consequenties te kunnen verbinden aan de uitkomsten.
4. Partijen zijn voornemens om op basis van deze monitoring, onder leiding van de Regio éénmaal per jaar een voortgangsrapportage op te stellen over het voorafgaande jaar. Hierin wordt melding gemaakt van:
  - a. de programmatische aanpak van de in artikel 2 genoemde sporen en thema's;
  - b. de voortgang van het doelbereik in relatie tot de in artikel 3 afgesproken beoogde resultaten;
  - c. de financiële realisatie van de uitvoering van de Regio Deal Parkstad Limburg op het niveau van de in artikel 2 genoemde sporen en thema's.

5. Indien een voortgangsrapportage (in concept) wordt opgesteld is het voornemen dit te bespreken in het in artikel 6 bedoelde Overleg.
6. De Regio kan met de jaarlijkse voortgangsrapportage de Provinciale Staten en de gemeenteraden informeren. LNV gebruikt die rapportage als input voor de jaarlijkse voortgangsrapportage van alle Regio Deals voor de Tweede Kamer.
7. Partijen zijn voornemens om vanaf 2019 op vaste momenten met elkaar in overleg te treden op basis van de monitoring en jaarlijkse voortgangsrapportages.
8. Partijen spreken af dat de Regio de uitvoering en werking van de Regio Deal Parkstad Limburg evalueert en maakt daarvan een eindevaluatie op conform de in het tweede lid onder a tot en met c genoemde onderdelen.
9. Ten behoeve van de evaluatie van de Regio Portefeuille voert het Planbureau voor de Leefomgeving een lerende evaluatie uit. De Regio kan hier desgewenst in participeren.
10. Ten behoeve van de monitoring van de arrangementen voor besluitvorming, afstemming, samenwerking, en meer in het algemeen sturing, die nodig zijn voor het uitvoeren van de Regio Deals, op regionaal en op Rijksniveau hebben het ministerie van BZK en LNV een Monitoringstraject Governance opgezet. De Regio kan hier desgewenst in participeren.

Artikel 8 – Communicatie

1. Partijen communiceren eensluidend over de Regio Deal Parkstad Limburg. Hiertoe wordt gewerkt met een gezamenlijk op te stellen kernboodschap.
2. De communicatie over de Regio Deal Parkstad Limburg verloopt via de bestaande kanalen van de Provincie Limburg en de Stadsregio Parkstad Limburg. Het Rijk draagt de kernboodschap ook uit via zijn eigen kanalen.

Slotbepalingen

Artikel 9 - Uitvoering in overeenstemming met Unierecht

De afspraken van deze Regio Deal worden in overeenstemming met het recht van de Europese Unie uitgevoerd in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technische normen en voorschriften.

Artikel 10 - Wijzigingen

1. Elke Partij kan schriftelijk verzoeken deze Regio Deal Parkstad Limburg te wijzigen. De wijziging behoeft de voorafgaande schriftelijke instemming van alle Partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen 6 weken nadat een Partij het verzoek tot wijziging heeft kenbaar gemaakt aan het secretariaat van het Overleg, zoals bedoeld in artikel 6. Deze informeert de overige Partijen over de voorgestelde wijziging en vraagt hen om instemming.
3. Nadat alle Partijen aan het secretariaat van het Overleg schriftelijk of per e-mail kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot wijziging worden de wijziging en de verklaringen tot instemming als bijlage aan deze Regio Deal Parkstad Limburg gehecht.

Artikel 11 - Toetreding nieuwe partijen

1. In overeenstemming met alle Partijen kunnen anderen tijdens de looptijd van de Regio Deal Parkstad Limburg als nieuwe partijen toetreden tot deze deal.
2. Het schriftelijke verzoek tot toetreding met daarbij de concrete bijdrage aan de Regio Deal Parkstad Limburg wordt gericht aan het secretariaat van het overleg zoals bedoeld in artikel 6. Deze informeert Partijen en vraagt hen om instemming.
3. Zodra alle Partijen bij het secretariaat van het Overleg schriftelijk of per e-mail hebben ingestemd met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van Partij van de Regio Deal Parkstad Limburg en gelden voor die Partij de voor haar uit de deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.
4. Het verzoek tot toetreding en de verklaringen tot instemming worden als bijlage aan de Regio Deal Parkstad Limburg gehecht.

Artikel 12 - Nakoming

Partijen komen overeen dat de nakoming van de afspraken van de Regio Deal Parkstad Limburg niet in rechte afdwingbaar is.

Artikel 13 - Citeertitel

Deze Regio Deal Parkstad Limburg kan worden aangehaald als Regio Deal Parkstad Limburg

Artikel 14 - Inwerkingtreding

Deze Regio Deal Parkstad Limburg treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en eindigt op 31 december 2022.

Artikel 15 – Openbaarmaking

1. Deze Regio Deal Parkstad Limburg wordt samen met andere afgesloten Regio Deals openbaar gemaakt, onder andere in de Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de gesloten Regio Deals.
2. Het Rijk rapporteert over de Regio Portefeuille, alsmede de hieruit voortvloeiende Regio Deals naar de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mevrouw Carola Schouten

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw drs. K.H. Ollongren

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer drs. R.W. Knops

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw mr. drs. I.K. van Engelshoven

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media, de heer drs. A. Slob

De Minister van Justitie en Veiligheid, de heer F.B.J. Grapperhaus

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, mevrouw mr. drs. M.C.G. Keijzer

Provincie Limburg, namens deze,

De Gedeputeerde Cultuur, Financiën en Integratie, de heer G.P.J. Koopmans

De Gedeputeerde Ruimte, Wonen en Europa, de heer A. Drippy

Stadsregio Parkstad Limburg, namens deze,

De portefeuillehouder Regio Deal binnen het Dagelijks Bestuur, de heer R. de Boer

De portefeuillehouder Regio Deal als primus inter pares namens de Bestuurscommissies/
Stuurgroepen, de heer M. de Beer